Sari Elomaa
juristi, varatuomari
Muistiliitto ry
9.10.2026

HE 222/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Muistiliitto kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä. Muistiliitto pitää ehdotettua muutosta edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain 17 §:än tarpeellisena, perusteltuna ja kannattaa esitystä kaikilta osin.

Esitys vahvistaa edunvalvontavaltuutuksen keskeisenä lähtökohtana olevaa itsemääräämisoikeutta. Se parantaa myös edunvalvontavaltuutuksen käytännön toimivuutta, sillä valtuutettuna toimii useimmiten valtuuttajan omainen.

Nykyiset esteellisyyssäännökset voivat vaikeuttaa tarpeettomasti valtuuttajan asioiden hoitamista aiheuttaen ylimääräisiä kustannuksia ja viivästyksiä. Hakemusten käsittelyaika Digi- ja väestötietovirastolla on tällä hetkellä 3–4 kuukautta.

Esitetty muutos on muistisairautta sairastavien ihmisten kannalta merkityksellinen erityisesti omaisuuden järjestelyissä. Erilaiset oikeustoimet voivat tulla tarpeellisiksi sairauden edetessä, esimerkiksi omakotitalo myydään hoivakotiin siirtymisen takia tai omaisuus ositetaan puolison kuoleman jälkeen. Omaisuusjärjestelyjen sujuvuus on tärkeää valtuuttajan taloudellisten etujen turvaamiseksi.

Muistiliitto pitää perusteltuna esitystä, jonka mukaan esteellisyydestä poikkeamisesta on määrättävä erikseen varavaltuutetun ja toissijaisen valtuutetun osalta. Käytännössä haasteeksi voi muodostua, että tarpeellinen määräys jää jatkossa tekemättä erityisesti itse laadituissa valtakirjoissa. Tätä voidaan kuitenkin pitää vähäisempänä haittana suhteessa siihen riskiin siihen verrattuna, että sääntely koskisi automaattisesti kaikkia valtuutettuja. Ehdotettu sääntely turvaa valtuuttajan mahdollisuuden harkita kunkin valtuutetun asemaa erikseen.

Lakimuutoksen voimaantulon yhteydessä on tärkeää huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja neuvonnasta, jota tulisi suunnata erityisesti ikääntyneille kansalaisille. Neuvonnan tarve korostuu entisestään tilanteessa, jossa järjestöjen tarjoama neuvonta tullee vähenemään. Laajalla tiedottamisella ja neuvonnalla voidaan ehkäistä puutteellisia ja tulkinnanvaraisia valtakirjamääräyksiä ja siten edistää lakimuutoksen tavoitteiden toteutumista käytännössä.

Sari Elomaa
Muistiliitto